

Виходить кожної неділі.

Ціна одного примірника 2 фен.

Дрібні рукописи редакція авторам не звертає.

Ч. 26.

Вецляр, 1. жовтня 1916. р.

Р. II.

Надходить хвиля.

На руїнах західної Росії виростає на наших очах—Польща.

У французькій днівнику „Journal de Geneve“ 22. м. м. описуєть ся зміст умови Австрії з Німеччиною в тій справі. Польща має бути самостійною державою звязаною з Німеччиною конвенцією військовою й економічною. Має бути особний сойм і не вислати своїх послів до німецького парламента. Королем має стати кн. Леопольд Баварський, зять Франца Йосифа, католик. Обшир її має обіймати 10 губерній, з яких губернію Сувальську, що має прилучити ся до Прусії з військових причин—замінять на деякі повіти російської Литви. Після мани випадало би на слідуєчі губернії: Калішську, Петриковську, Келецьку, Радомську, Варшавську, Плоцьку, Люблинську, Ломжинську, ну—і Холмську, а замість Сувальської частину губернії Гродненської, замешканої Поляками, а в більшості Білорусинами й Українцями. Галичина ж має лишити ся при Австрії. Се проєкт поринення польської справи перед виступом Румунії. По виступі Румунії нересунула ся, як ми писали у вступній статі 23 ч., вага війни на Балкан і на Україну. Тому Поляки з Варшави віднесли ся до угорського президента міністрів, гр. Тіса, аби ухвалою угорського сойму підпер їх до-

магання утворити мільонову польську армію. Ще в ч. 111 „Вістника С. В. У.“ ми читали, що в урядових часописях оповіщено: власти, відповідаючи бажанню, висловленому з польської сторони, випустили на свободу часть російських воєнних полонених, які походять із Польщі, й відставили їх до рідного краю.

Услід за тим вийшов дозвіл австрійського цїсаря (оголошений в німецьких часописях 21. вересня 1916. р.), щоби розширити польський легіон, що носить назву „польського воєнного корпусу“, далі щоби офіцери прибрали мундур польського легіону, та щоби реґіменти дістали національні польські хоругви (білочервоні). Не без значіння для справи є замітна (після донесення урядової „Львівської газети“) візита німецького цїсаря й болгарського короля в архиєпископа Стефана, в Живці на Шлезку, що, як звістно, оженений з Полькою, провадить польський двір і давно уважаєть ся кандидатом на польський престіл в польсько-австрійських кругах.

Чи не має стати ся щось рішаючого на сході, чи не ходить о армію, що має йти рука в руку з Німцями й Болгарами?

Але з виступом Румунії німецькі часописи заявляють, що польська справа недо-

спіла і вяжеться з балканською справою. Аж ось у франкфуртській часописі „Генераль Анцайгер“ з 19. вересня впринув новий проєкт на основі книжки фон А. Бовеншена „Німеччина на проломі часу“—але він вже трактований влучно з українським питанням.

Після цього проєкту „державна білого орла“ (себто Польща) мусять бути відбудована, яко окрема держава від Німеччини. Її злука з Німеччиною зашкодила би німецькій єдності національній в державі. Елементи русофільські в Польщі, так звані неопанслависти, (як посол Дмовський) мусять бути усунені. Поляки з Прусії і Познанщини можуть бути переселені на місце 620.000 німецьких колоністів в Польщі, які перейшли би на їх місце—в той спосіб усунеться небезпека польської ірреденти в тих провінціях Німеччини. На чолі держави ставить ся князя саксонського на основі прав сеї династії з XVIII. століття до Польщі.

„Про відбудову історичної Польщі „від моря до моря“ нема що натурально й думати. „З Галичини, коли вже так мусять бути, могла б Австрія без шкоди і спокаління зовсім зрезигнувати (відректи ся). Вона ж, не говорячи про племінні тертя, вимагає після статистичного обчислення більше вкладу, як приносить користі. Східна „рутенська“ (українська) частина Галичини мусяла би бути відділена і прилучена до племінно спорідненої української держави, якої відродження творить ся (наступає)“.

Той голос німецької опінії говорить, що побіч польської справи має бути полагана українська. Поступованне Німців у польській справі показує цілу брехню російської преси, пійби то Німці хочуть знищити всіх Славян. Коли вони так чесно і справедливо поступають з дволичними Поляками, своїми ворогами—то ми, Українці, не маємо ніякої причини до тривоги перед

Німцями. Засіяно той страх серед темної маси російськими часописями, а нині бачимо, що Німці хочуть нас вивести з дому єгипетської неволі і Москви і Польщі. Ми хлібороби—вони промисловці, ми собі можемо тільки помагати проти спільних ворогів, якими є нам Польща і Росія*).

Хоч ми не знаємо воєнного плану Німців, та можемо сподіватись, що кожної хвилині загряють труби йти на Україну. Поляки вже стоять готові, а ми?!

Ми ж мусямо видати з себе верству, що зуміє поставити таке діло, як своя держава. Бо як там не буде нас поруч із Німцями, то там те діло буде ставити хіба не для нас мільонова польська армія!

Правда, на нашій землі застали би Німці нашу інтелігенцію, але з військом ішло би тільки кілька тисяч українських „Стрілців Січових! Всі українські полки вислала Австрія проти Італії. Чи змогло би кілька тисяч „Січових Стрілців“ провести лад на таким просторі хоч би від Луцька до Кієва?!

Чи найшло ся би відповідне число людей із тієї маси наших полонених, яких би можна було випустити до рідного краю, як се випущено Поляків? Але кожний із них мусять бути зорганізований, мусять підчинити свою особисту волю волі громадській, мусять виконувати свій обовязок там, де того вимагає справа, кожний мусять переняти ся духом карності й підприємчivosti, щоби ми могли ділом, а не словом повести люд на новий шлях. А як не зробимо цього самі, то зроблять Поляки, та не для нас, а для себе...

І тоді діти наші прокленуть нас, що ми цю велику хвилю не зуміли використати для рідної справи, для власного добра, і вони за наші гріхи каратимуть ся так, як ми за гріхи наших батьків караємо ся тепер у чужому ярмі!

Спогади полоненого.

Останнім табором, звідкіль я приїхав до Венцляру, був Ламздорф, який дав ся нам у тямки тим, що майже цілий рік ніхто з нас не одержував із дому листів.

Аж привіздить до нас якийсь пан і береть ся допомогти в сеї справі. Ми, звичайно, охоче посуцали до його, радо розказували про себе, з якої хто губернії, повіту, волости, села, подавали своє ім'я та прізвище.

Мушу признати ся, що сеї пан зробив на мене велике вражіння, особливо тим, що гарно розмовляв по нашому, по простому, бо в Росії мені не трапляло ся чути, щоб пани балакали по мужицькому. Таї розмовляє щиро, любо, мов із рідним братом зустрів ся: радить, як можна покращити наше життя тут, у полоні, а також розказує,

*) Під цим не розуміємо цілий народ, а пануючі верстви.

що маємо робити, як повернемо ся до дому.

Пан поїхав, а між нами почали ширити ся різні тривожні чутки: кажуть, що всіх „хахлів“ вивезуть до окремого українського табору, а звідтіль на позицію.

Зажурили ся ми, а анахтемські кацани ще й кенкують із нас, радіють, що нам швидко „вічну пам'ять“ проспівують, мовляв.

Я з розпучки сам себе не тямлю, що його почать—не додумаю ся, проклинаю долю, що народив ся „хахлом“.

Пішов я за порадою до пона, який теж був у полоні й жив у нашому таборі, відправляючи що неділі службу божу. Розказав йому про все й про чутки, які ходять у таборі. Піп вислухав мене, а тоді й каже:

—Так, справді з вас зроблять гарматне м'ясо! На кождих 20 „хахлів“ дадуть 40 Німців і поженуть на позицію, а як попадете до полону в Росію, то там вас повісять. Пам'ятайте, в українському таборі навчатимуть вас проти царя, проти російських порядків, тож не слухайте й не вірте сьому, а особливо не висуйте ся нікуди та не розписуйте ся ні в чому.

Порада попова не розважила мене. По його виходило, що, або тут „гарматне м'ясо“, або там шибениця, мовляв, „хоч круть верть, хоч верть круть“, як каже народне прислів'я.

Погано, міркую собі, та треба якось відкараськати ся „небезпешного“ табору. Думав, думав тай порішив попасти за якусь провину до арешту на той час, як посплатимуть до українського табору.

Чую, кажуть через кілька днів, що завтра рушатимем у дорогу.

Не гаючи часу, беру під пахву чоботи, мов би то на продаж (продавати чоботи було заборонено), тай іду на вулицю, щоб побачив вартовий. Йду та все озираю ся, чи не натраплю бува на постмана.*) Аж ось і він. Простую на його, мов би не помічаю, а тоді раптом удаю з себе переляканого й кажу тремтячим голосом: „пост... пост... іх... штіфель“...

Вартовий помітив мене й я опинив ся в буцигарні. Ну, думаю собі, хоч і доведеть ся поседіти тут 14 днів, зате життє урятував. Повеселіщав, згадав дім і швидко заснув на голних дошках. Та не довго довело ся мені спати; чую крізь сон, одмикають двері й переді мною станув німе-

цький унтер-офіцер, бере мене за рукав і веде до гуртка полонених, що призначені були до українського табору.

Тієї хвилини довго я не забуду; думкою прощав ся я з більм світом і родиною, все в голові мов би перевернуло ся. Тепер, як згадаю про се, аж соромно стає, а разом і смішно, що так був перелякав ся.

Правда, декотрі з товаришів були веселі, казали, що нічого бояти ся, намагали ся розважити зажурених тим, що, мовляв, в українському таборі краще буде жити.

Приїздимо до Вецлярю. Тоді саме будували Народній Дім. Питаємо товаришів вецлярців, що і як, та нам такого наказали, що ще страшніше стало.

Другого дня дехто з прибувших побував у школі, на викладах, роздобув картку, що увільняє від робіт, а я нікуди й не ринаю ся, хоч як кортить довідати ся, що там у школі та на викладах роблять.

Так минуло кілька днів. Одного разу мій товариш занедужав трохи й каже, що сьогодні не піде до школи. Я й прохаю його, щоб позичив свою картку, бо дуже хочеть ся почути, чого навчають у школі. Товариш дав. Але ж біда, що там, кажуть, і номери записують. Так товариш дав мені й свою шинелю з номером.

У чужій світні й з чужою карткою помандрував я до школи. У той час саме була наука для неписьменних; провадив її полонений учитель. Учнів було в школі чимало, але на мою „візиту“ не звернув ніхто уваги. Я потихеньку заліз аж у найдавший куток, сів та й слухаю, мов би й справжній учень. Незабаром зайшов до школи якийсь цивільний пап і почав балачку з нами по нашому ж таки; розважав, потїшав, що нічого бояти ся.

У вечорі побував я й на викладі, все прислухав ся, чи не балакають що про „позицію“.

Отак кілька днів у чужій шинелі та з чужою карткою ходив я до школи та на виклади. Згодом записав ся й сам, бо дуже кортіло вивчити ся читати й писати.

Страх, який було завів мене аж до арешту, тепер розвіяв ся й я лише жалкую за чобітьми, що так по дурному їх позбув ся.

Учень 3-ої кл. таборової школи.

Як Росія дбає про народню освіту.

Широка народня освіта взагалі має велике й важне значіння для піднесення духової й мате-

ріальної культури народу. Вона облагороднює душу людини, змінює характер її, поширює її світогляд та спричинює ся в значній мірі до по-

*) Вартового.

лішення економічного добробуту в цілому краю. Це давно зрозуміли культурні народи й ми бачимо, що в них у державному бюджеті (державні видатки) на першому місці стоїть народня освіта.

Французький чи німецький громадянин може не журити ся про народню освіту; він добре знає, що правительство само виконає свою повність перед народом, бо воно відповідає перед ним за свої вчинки. І сьогодні ми бачимо, що в Німеччині та Франції майже немає неграмотних. Через те там значно краще ніж у Росії, забезпечені матеріяльно селяне та робітники.

Та не однакові народи, неоднакові й правительства.

Те, що у інших культурних народів вважається за передумову економічного добробуту широким мас, кращого їх життя, в Росії є небезпекою для існування держави.

Російське бюрократичне правительство не тільки не поширює далі народню освіту, цю найважливішу основу громадського добробуту, а всякими способами старається звужити її, здушити найменший прояв культурного надбання. Правда, воно так само, як і інші розуміє вагу й значіння народньої освіти і, властиво, через це саме й старається держати народ в темряві. Воно міркує собі так: доки народ буде темний, доти з ним можна робити що хочеш, можна його використати так, як того потребують інтереси багатой кляси, у котрої воно є ретельним слугою. Бо хіба ж не темнота народу, якою правительство так уміло скористало ся, обернула в нівець здобутки кривавої боротьби за кращу будучину російського народу 1905—6. рр. Або хіба не довічна темрява потягає за собою економічні злидні, політичне безправє та безпорадне соціальне становище широким робучим мас Росії?

Подаємо тут деякі цифри ухваленого на 1913. р. державного бюджету у висоті 3 мільярдів карб., які досить яскраво показують, як чиновницька Росія дбає про народню освіту.

На армію річно витрачається ся 779,1 мільйонів, міністерству внутрішніх справ разом із видатками на поліцію 180,5 мільйонів, міністерству фінансів 484,7 мільйонів, міністерству рільництва 135,5 мільйонів, львина частина йде на утриманне царського двору та інші трати, які здебільшого нічого спільного не мають з культурними потребами народу, а на народню освіту всього тільки 142,7 мільйонів.

З цього ми бачимо, що утриманне династії й правительства, армії й адміністрації, звичайно, далеко важніше для самодержавної Росії, ніж народня освіта. Наслідком цього є 80% неграмотних в Росії.

Та цього російському правительству замало. „В імя фінансового добробуту“ воно зменшує розпис міністерства народньої освіти на 1917 р. на 12 мільйонів карб. Таким чином значно зменшено видатки на загальну народню освіту. На зменшенні настоював представник міністерства фінансів. З цього приводу російська газета „Утро Росії“ пише таке:

„Дослідн останніх часів докладно вияснили, що зріст грамотности в Росії відстає від зросту населення навіть тепер, коли заведено загальну освіту: числа учнів з 1906. й 1911. років, у порівнанні з населенням, безперечно установили зменшенне показника освіти: в 1906. р. цей показник був 3,92, а в 1911. р. вже тільки 3,85, тоб то в 1911. р. на 100 душ населення учнів припадало менше ніж у році 1906“.

Як узяти на увагу, що видатки на навчанне одного учня в початковій школі пересічно виносять 14 р. 69 к. (в міністерських школах 16 р. 86 к., церковних 8 р. 84 к., в школах других відомств 21 р. 76 к.), то легко установити, що кожний „зменшений“ мільйон рублів по розписі на загальну освіту що року відбірає можливість одержати саму початкову освіту близько коло 67 тисяч дитий шкільного зросту.

Таким чином, зменшуючи видатки на загальну освіту, хоч би тільки на один мільйон карбов., побільшить ся число анальфабетів (неграмотних) у Росії на 67 тисяч душ. А позаяк видатки зменшено на кілька мільйонів, то виходить, що за один тільки 1917. р. число безграмотних дитий Росії міністерство скарбу має на цілі побільшити цілою армією в кілька сотень тисяч душ.

На жалє представник міністерства скарбу не взяв на себе труду пояснити громадянству, який саме фінансовий добробут він має на увазі досягнути цим штучним витворенням армії безграмотних.

А нам здається розгадка цього дуже проста. Раз те, що ті мільйони, які мали йти на народню освіту, воно поверне на зміцненне поліції, адміністрації та інших засобів „держати і непуцять“ бідний народ у залізному кулаці російської сваволі, а друге, що неграмотним народом не тільки легше управляти в себе вдома, але й на інші цілі його легше можна вжити. Бо хіба на те, щоб покійно й мовчки зносити російський кнут потрібна грамота? Або хіба вона потрібна на те, щоб покійрливий і нуждений російський мужик без нарікання клав голову свою за завойовничі забаганки своїх повелителів. Ні, як раз навпаки. Для того, щоб народ мовчки й покійрно, зносив усі кривди, треба було його цілими століттями держати в темряві й несвідомості.

Для чиновницької Росії стремління до загаль-

но-людських ідеалів, як я вже сказав раніше, є небезпекою для існування держави. Вона нічого не хоче внести в скарбницю загально-людської культури. По що? Хіба це прославить російського самодержавного царя, або його правительство? Ні! Це може зробити тільки народ—дійсною силою ума й енергії, зробить його свідомим своїх прав.

А коли так, то на щож допускати його до поступу на полі культурного доробку, нехай краще сидить мовчки, як сидів уже віки в багні нещастя й темряви, нехай буде посрамовищем для всього цивілізованого світу.

С. К—й.

З ВОЄННИХ МОТИВІВ.

„Все я бачив, од усього
серде надривалось“..

Щоголів.

Полки за полками в поход виступали,
Рядами вояки озброєні йшли,
А члени родини з жалю умлівали,
Кривавії сльози в розпуці лили.
І неньки й сестриці, і діти й дружини
Своїх виряжали в непевную путь;
Картини прощання—сумні картини,
Яких до могили мені не забуть.
О, скільки тут горя, одчаю і муки
Читав я на лицях нещасних людей!
Там ненька старенька, ломаючи руки,
Тулила салдата—синка до грудий:
„Мій сину каханий“, крізь плач промовляла,
„Хай Матінка Божа тебе заступа!“
Старенька душею, мабуть, почувала,

Що сину готує фортуна сліпа...
Там сльози ронила нещасна дружина:
Вона так недовго щаслива була,
Так нагло підкралась лихая година
І тихее щастє її відняла...
Там дітки—дрібнята з плачем виряжали
В далеку дорогу салдата—отця;
Там сестри над братом невітійно ридали...
Плачу і риданням не було кінця.
І душу гнітило людське страждання,
Хотілось самому од болю ридать...
В думках мимоволі зявилося питання:
„За віщо ж ці люде повинні страждать?..“

1916 року Вецляр

К. Завзятий.

Мілюков був кравцем, а тепер став ворожбитом...

Ні, це не є жарт. Мілюков, провідник конституційних демократів (кадетів) російської Думи, вивчився за два роки аж двом професіям. А все те наробила війна. Колись, як тільки цей вогонь розгорівся по всьому світі, два роки тому назад, Мілюков забавився в кравця.

Зачав кроїти Європу на більші й менші кавалки—як кравець сукно. Тут утне шматок східної Галичини та північної Угорщини—бо там бач мешкають Українці (се ще край московського князя Івана Калити.)—там знов кроїть аж геть поза Босфор, Дарданелі, Царгород, а навіть малоазійське побережжє. А скроїв Кавказ гористий, взяв ся мірити Арменію турецьку та й Адріанопіль на латку витинає—вже й Прусію почав мірити... І все це для свого „отечества“—думав шити шубу для Миколи та не вишло. Кроїти то покроїв, прийшлося шити—ані руш! Або нитка вірветься, або голка зломить ся, або так щось латка не пристає, як „полагаєть ся“.

Близько повних 2 роки мучив ся бідоланній

Мілюков над цією шубою, а врешті кинув цю професію кравця й став „ворожбитом“. Тільки вже не собі ворожить, ані своєму „отечеству“, а Сербії, Румунії та Італії.

В паризькій часописі „Журналь“ пише Мілюков таке: „Я наперед предвиджую, що в цій війні—по розділі Астрії—народ італійський, сербський і румунський дістане свою давню історичну вітчизну...“ Чому ж той самий Мілюков не ворожить своєму „отечеству“ от хочби так „як у цій війні будуть ділити Росію, то ми, Українці, станемо самостійні й вільні, дістанемо свою батьківщину, яку ми давніше мали, що Білорусини, Литовці, Кавказці й усі інші поневолені Росією народи також будуть самостійні, а навіть руському робучому народові буде легше побідити царськлавний абсолютизм.

Чому таке не ворожить Мілюков? Нічого дивного. Це бачите діло циганське. Ворожбит циган ніколи не стане ворожити собі—а другому.

N. N.

Жартівливий і Богомільний.

(Бувальщина).

Наш таборовий штукар завжди веселий, усюди вештаєть ся й править свої теревені. Чи то в

чайні, чи в театрі, а чи на таборовому базарі, всюди він буває, до всіх заліцяєть ся, всім догоджає.

Почалась у таборі просвітня робота й він поментався до школи; взяв картку, щоб увільнитися від роботи, понохав науки та й залишив, заходився коло торгівлі. Накупив різних солодоців та цигарок й швендяс по таборі й вигукує.

— Солодкого! Солодкого! Господи, яке солодке!

Скрізь лунає голос Жартівливого й приваблює покушців. Липнуть до його кишені останні феніки, а він і радіє та ще й до чиншого додумується.

Одного разу з'являється він у чайні з гарно намальованим образом, вішає його на стіні, прибіває скарбоньку, чи не знайдеться, мовляв, спасенна душа й чи не кине якогось шеляга!

Та „спасенні“ до чайні не вчащають, бо бояться політики, то й феніків до скриньки не багато котить ся.

В допомозі стає „Монах“, або ж Богомільний. Удвох із Жартівливим заклали вони спілку. Богомільний уміє по попівському затуманювати голову „темноті“, а Жартівливий жартами її заманювати.

Образ було перенесено до порожнього куріня й почали ся гешефти. „Темноти“ до них спочатку чимало ходило. Були тут люди різної ранги: підпранорціки, заурядпранорціки й навіть

вище, словом збірали ся всі панські посіпаки, які до війни не вміли інакше з „темнотою“ розмовляти, як „осаді назад!“

Забрязчали в скриньці гроші й одного разу після відправи почали Жартівливий із Богомільним ділити ся. Як завжди буває з грішми, прийшло до непорозуміння: кожний хотів більше собі загарбати феніків. Зчинили біля образа страшний галас, звичайно, не бракувало московської лайки. Врешті решт Богомільний сказав Жартівливому, щоб той забірав ся геть із своїм образом і що він замовить собі далеко кращій, мавляв.

Та все йде, все минає й Жартівливий із Богомільним швидко помирили ся й даліше провадять свої гешефти.

На що витрачають виманені феніки—не відомо, але частенько спілники бувають дуже веселі, чинце, може, релігійний екстаз ними опановує після поділу феніків...

Останніми часами спілники мусіли ділитися ще й із титарем зауряд-пр. К., який недавно виїхав із табору, взявши з собою 18 марок спільних грошей.

Як бачите, люди добрі, „зібрала ся кумпанія невеличка, але „чесна“.

Чорнуха.

Із таборового життя.

Генеральна Старшина відбула засідання 26. вересня.

Найважливішою точкою обговорення була справа нового розпорядку про відїзд нової партії на роботу. Після того в таборі майже що нікого б не застало ся й робота, в шпрокому розумінню того слова, мусіла би припинити ся. В цій справі голова Просвітного Відїлу має їхати до Берліну. Генеральна Старшина подала йому такі директиви: обстоювати, щоб до табору можна було повернути членів організації і учеників, щоб члени організації мали як найширшу можливість їздити по робітничих командах із тою метою, щоб піддержувати тіснїщу лучнїсть із табором, а також для переведення організаційних і просвітних справ.

23. вересня відбуло ся чергове таборове віче з такими точками: 1) таборів справ, 2) вільні внесення та 3) реферат про світові події.

Більшість учасників віча складала ся з інвалідів (10-й блок), що дуже боять ся „полїтики“, а прибули на віче мабуть через те, що на черзі

була цікава для всіх справа з хлібом.

Звичайно, дискусії були дуже гарячі, до того ж один панок завзяв ся підлити масла в огонь. Цей „інтернаціонал“, як він себе величав, що вже скілька разів на попередніх вічах промовляв в „інтернаціональній“ дусі „Нов. Времени“, й тепер хотів зірвати дешеві оплески демагогічними виразами про „права“ полонених. Але на сей раз дістав дуже влучну й гостру відповідь із боку т.т. і мусів замовкнути.

Про світові події говорено було досить вичерпуюче. Люди довідали ся про становище української справи в міжнародній політиці, про Польщу, проскти відбудови королівства, про становище на фронтах і т. д.

У неділю 24. вересня показували ся картини таборового кіна. Людний було повно, не дивлячи ся на те, що багато виїхало на роботу. Кіно дуже подобасть ся й землячкам, бо там не завше буває політика.

Із українського життя.

Про митрополита Шептицького.

Занепокоєні тривожною чуточкою про смерть улюбленого митрополита українські послы з Га-

личини звернули ся до австрійського міністра закордонних справ бар. Буріяна, який обіцяв довідати ся через іспанське посольство в Петербурзі

про стан здоров'я митрополита Шенцицького й повідомити українське суспільство.

Протест Загальної Української Ради.

Загальна Українська Рада ухвалила видати письменно Заяву в усїляких мовах, котра в імя культури й цивілізації, в імя людськості й поступу, в імя природного права українського народу на своє власне життя й на розвиток своєї національної окремішности, запротестувала б як найбільше рішучо й урочисто перед лицем цілого цивілізованого світа проти переслідування та давлення українського національного життя, веденого Росією в занятих частях Галичини й Буковини, як також проти явного змагання Росії підчинити Галичину й Буковину царській тиранії.

Український вечір у Стокгольмі.

15. серпня відбув ся в Стокгольмі, як подає В. С. В. У., великий концерт на користь австро-угорського червоного хреста, в якому виступав також оперовий співак Модест Менцінський (співав на Шевченківськїм святї в нашому таборї) з 6 українськими піснями. М. Менцінський співав по українському й відкрив не перед одним із присутніх гостей, Шведів і членів дипломатичного тіла в Стокгольмі, котрі явили ся на концерт у великїм числі, новий світ музикальної творчості, який криється в прекрасній і що до форми і що до змісту українській пісні. Яке велике зацікавлен-

ня викликав виступ М. Менцінського, видно з того, що в Стокгольмі зродив ся попит на українські музичні твори, бо присутні на концертї кинули ся по книгарнях, шукаючи нот із українськими піснями.

Українські Сїчові Стрільці.

Як подають львівські українські часописи, Сїчові Стрільці мали останніми часами дуже завзятї бої з Росіянами, що з початком вересня все напірають з надзвичайною силою на Бережани та Галич. Стрільці хоробро боронили свої становища й часто ходили до протинаступу. Підчас одного бою трох офіцерів із сїчового війська попало до неволї, але насїлзи сусїдні відділи Сїчовиків і відбили їх.

Сїчові Стрільці виявили багаторобности й завзяття, але понесли значні втрати в людях, які одначе ще докладно не вияснено.

Чи порозумїшам?

Російський уряд (правительство) порішив покищо не переводити русифікації в занятих місцевостях Галичини й Буковини. Москвофільські часописи „Прікарпатская Русь“ та „Голос Народа“ заборонено. Також заборонено переїзд до Галичини „Народному Совстові“ та Дудікевичові.

Ця звітка не вяжеть ся з попередніми, з яких видно, що праця русифікаторська вже почала ся.

В І Й Н А.

(від 20 до 27. вересня 1916.)

На галицько-волинськїм фронтї.

Росіяни підїмають раз-у-раз зусилля пробити ся до Ковля та Львова. 24. с. м. робили пять раз наступ на Зборів і їх відперто. Втратили 700 людей до неволї і 7 кулеметів. 26. с. м. робили там шість раз наступ і знов їх відперто. Стокгольмська часопись пише про настрої у російському війську таке: Недавно дістали наказ щадити мунїцію на зиму. Але з мунїцією скупо, бо фронт у Румунїї продовжив ся. Настрої серед людей дуже придавленї. Нові сили приходять невправлені. Великий ропїт невдоволення серед Росіян, що не в силї взяти навіть Галича, на котрїм можна би опертї ся в зимі. „Русскій Инвалїд“ нарікає на Румунів. Їх офіцери думають тільки як би скорше втікти з фронту, а прості не мають військового духа. Парижський „Журнал“ журить ся, що „боротьба на східнїм фронтї що раз тяжча. Німці дістали нові сили і переходять з оборони до наступу від часу, як приїшов Гінденбург“, який перемінює ся з Макенzenом наступами кожний на своїм фронтї. Росіяни ввели багато війська на Добруджу, тепер приїдеть ся його перевозити

на волинськїй фронт, а полученне желїзниць не добре.

На семигородськїм фронтї.

Австрійці зайняли вульканськїй перехід. Бої ведуть ся по обох боках Германштадту. Король румунськїй Фердинанд зрїк ся проводу над військом, обняв провід „Червоного Хреста“. За двацять днів втратили Румунн 70.000 убитих і рапєних, а 30.000 дістало ся до неволї—отже втратили четверту частину армії.

На болгарсько-румунськїм фронтї.

У Добруджї закїнчено битву коло Тузлі Копадіну. Під напором російських переможних сил 20. вересня Німці й Болгари посунули ся назад, але потім знов зайняли позиції коло валу Траяна, 20 км. від желїзницї Констанца-Чернавода. Головнокомандуючого російського Поляка Зайчковського скинено, а провід армією має обняти французькїй генерал По. Ген. Іванов має перейти на північнїй фронт. Генер там тихо—вістий нема.

На македонськїм фронтї.

Бо обох боках Фльорїни й над азером Пресба ведуть ся бої між Болгарами, а союзниками.

На англійсько-французьким фронті.

Увесь час тривають тяжкі бої над рікою Сомпою. Три п'ятих частин французької й англійської армії стоїть в огні проти Німців. Завдяки великій кількості озброєння виробленого у всіх фабриках світа, здобули від Німців кілька сіл, але лійні німецької не проломил. 30 км. за фронтом дро-

жить земля від сеї страшної стрілянини.

На італійсько-австрійським фронті.

Італійці напірають далі на Карст. На північ від Азієро висадили Австрійці гору Чимоне, що зайняли Італійці. З нею взяли 13 офіцерів і 427 людей до неволі. Решта загинуло серед завалів каміння прирешані горою.

Вісти з Росії й зі світа.**ГОЛОС МИРА В АНГЛІЇ І ФРАНЦІЇ.**

У французьким парламенті за миром підняв голос соціаліст Костадан: „Франція—казав він—вже досягає кінця своїх сил. Вона дала 60 мільярдів і більше п'яти мільйонів людей! Ми дійдемо до 100 мільярдів. Ми одинока нація, що вишлемо наших 45 літніх у вогонь. Ми мусимо від своїх генералів жадати пощади людського життя. У нас вже нема селян! Се непокоїть нас, що французький край далі стане пустиннею! Я апелую до вашого патріотизму, ратувати нашу расу. Я хочу побіди, але не побіди на цвинтарі! Ми мусимо заключити мир“. На се відповів Бріан, що Франція робить старання, щоб Росіяни взяли більшу участь на французьким фронті. От де поле стелить ся для нашого брата! Російський цар дав пораду західним союзникам не щадити війська, як Брусілов—а вони хочуть людей із Росії. Англія стоїть як камінь проти мира. National Review ставить такі умови миру до Німеччини: „Всі кольонії німецькі для нас. Бельгія відбудована з Ахеном із відшкодуванням 600 мільйонів ф. штерлінгів. Альзас Лютарингія з Трієром для Франції. Пруси й Польща для Росії. Всім воєнні кошти. Усю воєнну і торговельну флоту мусить Німеччина видати Англії. Каналь Кіль оголосити нейтральним. Військо німецьке розоружити до шів мільйона. Збудити найкращі палати в Берліні і міст на Рейні в Кольонії. Як же Німцям не бороти ся далі?! Але на Англію йде кара. Часопис „Націон“ пише з переляком, що з шести мільйонів дітей мільйон виявило ся в школі зовсім духово й тілесно упослідженими. Нічого не піймають з науки. Чи з переляку перед цепеніями? То є кара—пише сей дневник—за затверділість наших сердець і темноту нашого духа.

КРАДІЖИ В РОСІЇ.

Повновласник інтендатури на північнім фронті Рап, предсідатель губернської адміністрації в Курляндії, продав 600 пуд. найліпшої муки, призначеної для армії по ціні 1/2 руб. за пуд. Міністерство війни повідомлено, що мука зіснувала ся. Надужиття з деревом на полуднево західних залізницях виносять зегалом 6 мільйонів руб.

НАЙНОВІЩА ЛЕГЕНДА ПРО КІНЕЦЬ ВІЙНИ.

В симбірській губернії в Росії ходить між

людьми така легенда про кінець війни: В одній тамошній родині заснув хлопець і спав три доби. Як четвертого дня збудив ся, прийшло багато суєдів і зачали розштовувати ся, що йому снило ся. Хлопець не хотів зпершу оповідати, бо казав, що як оповість, то вмре. Але врешті таки оповів. У сні бачив він сивого старця, який сказав йому: Як збудив ся хлопче, то оповідж людям, що на Кузьми й Демяна перестане лити ся кров людська.“ Потім зник. Кузьми й Демяна припадає 1. листопада.

АТЕНТАТ РУМУНСЬКИХ ЖОВНІРІВ.

Зі Штокгольму пишуть: Потяг обсаджений 400 румунськими офіцерами висадили жовніри бомбою в повітря. Вони їхали до Семигороду. Тільки 7 офіцерів виїшло цілими. З одного регіменту за се розстріляно 6 підофіцерів, тоді відмовив послууху цілий регімент. Видно народ не хоче воювати, що панам румунським забагло ся.

ЖІНОЧЕ ВІЙСЬКО В МЕКСИЦІ.

Ще в 1910. р. почали закладати ся по більших містах Мексики (північна Америка) жіночі союзи, що на випадок війни мають не тільки доглядати ранених, але й зброєю боронити вітчизну. Жіночого війська тепер є там понад 100.000. Носить воно, звичайно, чоловічу одіж, добре вмє стріляти, а ще краще знає докладно Мексику зі всіми кручами й проваллями.

НОВИЙ ГРЕЦЬКИЙ КАБІНЕТ.

Новий кабінет з Кальогеропульосом на чолі заступив на місце кабінету Заїмса. Його члени всі вороги Венізелоса, а сторонники армії й короля. Сувроти того Венізелос зі своїми сторонниками хочуть оголосити самостійне правительство на Креті й у Македонії.

Переписка редакції.

Т. Бурчаков. Безпосередно задовольнити ваше проханне редакція не може, але воно передано куди слід.

Т. Большак. Подайте нам точно адресу: назву команди й її №.

Т. Любисток. Ваше оповідання: „Хто ж утішить“ буде надруковане. Просимо й надалі писати.

Товаришів, які звертають ся до редакції в яких небудь справах, просимо докладно й виразно писати свої адреси, зазначаючи № робітничої команди; також треба подавати своє прізвище й №.